

Saksfremlegg

Utvalgssak	Utvalgsnavn	Møtedato
57/17	Nordreisa kommunestyre	26.10.2017

Høring av revisjonsdokument for Kvænangen -regulering i Kvænangen og Nordreisa kommuner- tilleggshøring

Henvising til lovverk:

Saksprotokoll i Nordreisa kommunestyre - 26.10.2017

Behandling:

Siv Elin Hansen (Sv) fremmet følgende endringsforslag:

Andre setning i innstillingen endres til:

Nordreisa kommunestyre ser at reguleringen av Stuora Mollesjavre har hatt konkrete og påvisbare virkninger for vannstanden i Mollesjohka og dermed i Reisaelva. Dette bekrefter også fagrapportene som ligger ved revisjonsdokumentet. Graden av påvirkning på natur og miljø framstilles som lave og til dels ubetydelige, men er like fullt til stede.

Siste avsnitt i innstillingen endres til:

Kommunen krever at følgende vilkår går inn i ny konsesjon:

Konsesjonshaver pålegges å bidra økonomisk til et miljøfond for Reisavassdraget tilsvarende 10 mill kroner, som utbetales over 30 år og indeksreguleres fortløpende i denne konsesjonsperiode. Miljøfondet for Reisavassdraget skal ha utelukkende ha som formål å bedre miljøtilstanden, øke kunnskap, kompetanse, interesse og bred verdiskaping omkring natur, miljø, fisk og landskap som er berørt av utbyggingen og gi mer presis og sikker kunnskap i neste konsesjonsperiode på 30 år. Villaksen skal ha et særlig fokus mht fondets arbeid og virke. Miljøfondet skal bestå av medlemmer fra konsesjonshaver, kommunen, grunneier, elvelag, verneområdestyret for Reisa np. Nordreisa kommune administrerer opprettelsen av fondet og ser til at dets drift gjøres forsvarlig og i tråd med intensjonene. Endelig sammensetning av fondets styre gjøres av kommunen og konsesjonshaver i fellesskap og innstilles / vedtas som liknende kommunalt utvalg. Fondets vedtekter m.v. gjøres i tråd med intensjonene i dette vedtaket.

Innstillingen med endringsforslaget fra Siv Elin Hansen (Sv) enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Nordreisa kommune kommer med følgende supplerende uttalelse etter befaring 5.- september 2017.

Nordreisa kommunestyre ser at reguleringen av Stuora Mollesjavre har hatt konkrete og påvisbare virkninger for vannstanden i Mollesjohka og dermed i Reisaelva. Dette bekrefter også fagrapportene som ligger ved revisjonsdokumentet. Graden av påvirkning på natur og miljø framstilles som lave og til dels ubetydelige, men er like fullt til stede.

Det påhviler konsesjonær ansvaret i å fremskaffe nødvendige kunnskaper som en del av et fullstendig og utfyllende revisjonsdokument, som blant annet skal inneholde:

- Oversikt over eventuelle utredninger og avbøtende tiltak som er gjort i forbindelse med reguleringen i den senere tid.
- Erfarte og dokumenterte skader og ulemper som følge av reguleringen, med særlig vekt på fisk, friluftsliv, erosjon, landskap, naturens mangfold, kulturminner og andre miljøforhold.
- Status i forhold til planprosessen etter vannforskriften.
- Konsesjonærens vurdering av eksisterende vilkår, konsekvensene av reguleringen og en vurdering av innkomne krav.
- Konsesjonærens forslag til endringer i vilkårene, aktuelle avbøtende tiltak og muligheter for O/U-prosjekter.

Slik dagens revisjonsdokument med vedlegg er utformet, synes de å være mangelfulle, og spesielt vedrørende kartlegging av reguleringens effekt på vannforekomstenes økologiske- og fiskeribiologiske status, og konsesjonærens forslag til avbøtende tiltak. Det er mangel på oppdaterte kunnskaper om status for fiskebestandene og vurdering av reguleringens skadevirkninger på de berørte vannforekomstene med hensyn på de økologiske forhold. Vurderingene er svært generelle, og bygger ikke på faktiske undersøkelser av eksempelvis tilstedeværelsen og sammensetningen av fiskebestander, næringstilgang osv. Eksempelvis skriver Ecofact følgende; ... «*Stuora Mollešjavri har vært kjent som et godt fiskevann med god produksjon av røye, og det er ingen grunn til å tvile på at dette stemte godt overens med faktiske forhold*». Videre henvises det til en undersøkelse av Kanstad-Hansen i fra 1999 som beskriver fiskebestanden i Mollisjavri som «*å ha en sunn sammensetning*». Da kunnskapstilgangen til hvilken negativ effekt reguleringen har hatt, både er generelle og utdaterte, er det naturlig nok vanskelig og til dels umulig å foreslå endrede vilkår og avbøtende tiltak.

Når det gjelder den fiskeribiologiske og økologiske statusen til Mollisjohka, oppstrøms Mollisfossen, beskrives den som ... «*Elveløpet 5,5 km nedstrøms Stuora Mollešjavri er per i dag uegnet for fiskevandring samt som gyte og oppvekstområde for fisk som følge av overføringen til Åbojávri*», og ... «*Fra lombolaene ca. 2 km nedstrøms Mollešluoppal og ned til Mollisfossen vurderes vandringsmulighetene, gyte- og oppvekstforholdene for fisk som gode*» (Ecofact). Videre er det utdaterte kunnskaper om statusen til den lakseførende delen av Mollisjohka (ca 800 meter). Den eneste kjente kunnskapen er at Halvorsen (1994) henviser til at han finner høyere tettheter av laksunger i Mollesjohka sammenlignet med hovedelva. Den mest oppdaterte kunnskapen finner vi i beskrivelsen av effekten av reguleringen nedstrøms samløpet mellom Mollisjohka og Reisaelva av Ferskvannsbiologen og NINA (2016). I denne vurderingen konkluderer Ferskvannsbiologen og NINA med at ... «*Reduksjonen i vannføring sannsynligvis har redusert rekrutteringen og oppvekstvilkårene for laks i den anadrome strekningen av Mollesjohka. Redusert vannføring i Mollesjohka kan blant annet føre til at gytelaks ikke klarer å svømme opp til gyteplassene, at gyteområder tørrlegges og/eller at størrelsen på oppvekstområdene reduseres*».

I samme rapport leser vi at om Reisaelva nedstrøms samløp med Mollisjohka at «*Selv om den reduserte vannføringen i hovedelva er relativt lav, kan det ikke utelukkes at dette i enkelte perioder kan føre til mindre vanddekte arealer i Reisaelva, noe som kan påvirke ungfiskproduksjonen for eksempel direkte gjennom økt konkurranse og indirekte gjennom redusert produksjon av bunnfauna*». Ferskvannsbiologen og NINA (2016) konkluderer med at ... «*Dersom eventuelle regulerings effekter skal identifiseres må fokuset rettes mot å vise om, og eventuelt i hvor stor grad, overføringen av vann fra Mollesjohka har resultert i økt varighet av tørrlegging av gyte- og oppvekstarealer i Reisaelva, og som derav har hatt betydning for overlevelse og vekst hos ungfisk. Det bør derfor opparbeides kunnskap om eventuelle sammenhenger mellom vannføring og grad av tørrfall i elva*».

Nordreisa kommune mener derfor at konsesjonær ikke har lagt frem et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for de berørte vannforekomstene med hensyn på bestandenes status og hvilken negativ effekt reguleringen har hatt på:

1. Mollisjavre
2. Mollisjohka oppstrøms Mollisfossen
3. Mollisjohka fra nedslag av foss til hovedelva (ca. 800 m)
4. Reisaelva nedstrøms samløpet med Mollisjohka

Konsesjonærens revisjonsdokument må forbedres betydelig med hensyn på presisjon i beskrivelsene før en tiltaksanalyse kan gjennomføres og vilkår kan knyttes til konsesjonen. Nordreisa kommune presiserer at dette må på plass og at det spesielt må tas hensyn til at Reisaavassdraget både er vernet og et nasjonalt lakseavassdrag. Nordreisa kommune ber derfor om at dette kunnskapsgrunnlaget dokumenteres gjennom fiskeribiologiske og økologiske undersøkelser og videre følges opp med forslag til avbøtende tiltak før endelig uttalelse.

Kommunen krever at følgende vilkår går inn i ny konsesjon:

Konsesjonshaver pålegges å bidra økonomisk til et miljøfond for Reisaavassdraget tilsvarende 10 mill kroner, som utbetales over 30 år og indeksreguleres fortløpende i denne konsesjonsperiode. Miljøfondet for Reisaavassdraget skal ha utelukkende ha som formål å bedre miljøtilstanden, øke kunnskap, kompetanse, interesse og bred verdiskaping omkring natur, miljø, fisk og landskap som er berørt av utbyggingen og gi mer presis og sikker kunnskap i neste konsesjonsperiode på 30 år. Villaksen skal ha et særlig fokus mht fondets arbeid og virke. Miljøfondet skal bestå av medlemmer fra konsesjonshaver, kommunen, grunneier, elvelag, verneområdestyret for Reisa np. Nordreisa kommune administrerer opprettelsen av fondet og ser til at dets drift gjøres forsvarlig og i tråd med intensjonene. Endelig sammensetning av fondets styre gjøres av kommunen og konsesjonshaver i fellesskap og innstilles / vedtas som liknende kommunalt utvalg. Fondets vedtekter m.v. gjøres i tråd med intensjonene i dette vedtaket.

Rådmannens innstilling

Nordreisa kommune kommer med følgende supplerende uttalelse etter befaring 5.-6.september 2017.

Nordreisa kommune mener at det er sannsynliggjort gjennom revisjonsdokumentene at reguleringen av Mollesjohka har hatt negativ innvirkning på den økologiske og fiskeribiologiske tilstanden både i Mollesjavre, Mollesjohka og Reisaelva. Imidlertid synes kunnskapsgrunnlaget å være manglende for å kunne beskrive effekten av ulike avbøtende tiltak. Det påhviler konsesjonær ansvaret i å fremskaffe nødvendige kunnskaper som en del av et fullstendig og utfyllende revisjonsdokument, som blant annet skal inneholde:

- Oversikt over eventuelle utredninger og avbøtende tiltak som er gjort i forbindelse med reguleringen i den senere tid.
- Erfarte og dokumenterte skader og ulemper som følge av reguleringen, med særlig vekt på fisk, friluftsliv, erosjon, landskap, naturens mangfold, kulturminner og andre miljøforhold.
- Status i forhold til planprosessen etter vannforskriften.
- Konesjonærens vurdering av eksisterende vilkår, konsekvensene av reguleringen og en vurdering av innkomne krav.
- Konesjonærens forslag til endringer i vilkårene, aktuelle avbøtende tiltak og muligheter for O/U-prosjekter.

Slik dagens revisjonsdokument med vedlegg er utformet, synes de å være mangelfulle, og spesielt vedrørende kartlegging av reguleringens effekt på vannforekomstenes økologiske- og fiskeribiologiske status, og konesjonærens forslag til avbøtende tiltak. Det er mangel på oppdaterte kunnskaper om status for fiskebestandene og vurdering av reguleringens skadevirkninger på de berørte vannforekomstene med hensyn på de økologiske forhold. Vurderingene er svært generelle, og bygger ikke på faktiske undersøkelser av eksempelvis tilstedeværelsen og sammensetningen av fiskebestander, næringstilgang osv. Eksempelvis skriver Ecofact følgende; ... *«Stuora Mollešjavri har vært kjent som et godt fiskevann med god produksjon av røye, og det er ingen grunn til å tvile på at dette stemte godt overens med faktiske forhold»*. Videre henvises det til en undersøkelse av Kanstad-Hansen i fra 1999 som beskriver fiskebestanden i Mollisjavri som *«å ha en sunn sammensetning»*. Da kunnskapstilgangen til hvilken negativ effekt reguleringen har hatt, både er generelle og utdaterte, er det naturlig nok vanskelig og til dels umulig å foreslå endrede vilkår og avbøtende tiltak.

Når det gjelder den fiskeribiologiske og økologiske statusen til Mollisjohka, oppstrøms Mollisfossen, beskrives den som ... *«Elveløpet 5,5 km nedstrøms Stuora Mollešjavri er per i dag uegnet for fiskevandring samt som gyte og oppvekstområde for fisk som følge av overføringen til Åbojávri»*, og ... *«Fra lombolaene ca. 2 km nedstrøms Mollešluoppal og ned til Mollisfossen vurderes vandringsmulighetene, gyte- og oppvekstforholdene for fisk som gode»* (Ecofact). Videre er det utdaterte kunnskaper om statusen til den lakseførende delen av Mollisjohka (ca 800 meter). Den eneste kjente kunnskapen er at Halvorsen (1994) henviser til at han finner høyere tettheter av laksunger i Mollesjohka sammenlignet med hovedelva. Den mest oppdaterte kunnskapen finner vi i beskrivelsen av effekten av reguleringen nedstrøms samløpet mellom Mollisjohka og Reisaelva av Ferskvannsbiologen og NINA (2016). I denne vurderingen konkluderer Ferskvannsbiologen og NINA med at ... *«Reduksjonen i vannføring sannsynligvis har redusert rekrutteringen og oppvekstvilkårene for laks i den anadrome strekningen av Mollesjohka. Redusert vannføring i Mollesjohka kan blant annet føre til at gytelaks ikke klarer å svømme opp til gyte plassene, at gyteområder tørrlegges og/eller at størrelsen på oppvekstområdene reduseres»*.

I samme rapport leser vi at om Reisaelva nedstrøms samløp med Mollisjohka at *«Selv om den reduserte vannføringen i hovedelva er relativt lav, kan det ikke utelukkes at dette i enkelte perioder kan føre til mindre vanddekte arealer i Reisaelva, noe som kan påvirke ungfiskproduksjonen for eksempel direkte gjennom økt konkurranse og indirekte gjennom redusert produksjon av bunnfauna»*. Ferskvannsbiologen og NINA (2016) konkluderer med at ... *«Dersom eventuelle reguleringseffekter skal identifiseres må fokuset rettes mot å vise om, og eventuelt i hvor stor grad, overføringen av vann fra Mollesjohka har resultert i økt varighet av tørrlegging av gyte- og oppvekstarealer i Reisaelva, og som derav har hatt betydning for overlevelse og vekst hos ungfisk. Det bør derfor opparbeides kunnskap om eventuelle sammenhenger mellom vannføring og grad av tørrfall i elva»*.

Nordreisa kommune mener derfor at konsesjonær ikke har lagt frem et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for de berørte vannforekomstene med hensyn på bestandenes status og hvilken negativ effekt reguleringen har hatt på:

1. Mollisjavre
2. Mollisjohka oppstrøms Mollisfossen
3. Mollisjohka fra nedslag av foss til hovedelva (ca. 800 m)
4. Reisaelva nedstrøms samløpet med Mollisjohka

Konsesjonærens revisjonsdokument må forbedres betydelig med hensyn på presisjon i beskrivelsene før en tiltaksanalyse kan gjennomføres og vilkår kan knyttes til konsesjonen. Nordreisa kommune presiserer at dette må på plass og at det spesielt må tas hensyn til at Reisavassdraget både er vernet og et nasjonalt laksevassdrag. Nordreisa kommune ber derfor om at dette kunnskapsgrunnlaget dokumenteres gjennom fiskeribiologiske og økologiske undersøkelser og videre følges opp med forslag til avbøtende tiltak før endelig uttalelse.

Videre ønsker Nordreisa kommune å opprettholde vårt ønske om et miljøfond som en del av de nye vilkårene. Fondets midler skal nyttes til undersøkelser av miljøtilstanden i Reisavassdraget i etterkant av at tiltak; som følge av nye konsesjonsvilkår, er utført for å se hvilken effekt tiltakene har på miljøtilstanden i vassdraget. Dette for å opprettholde et godt kunnskapsgrunnlag for framtida. Den endelige sammensetningen av fondets evt styre og vedtekter må man komme tilbake til.

Saksopplysninger

Ny behandling

NVE gjennomførte en befaring til Nordreisa og Kvænanen 5.-6. september 2017 som et ledd i deres saksbehandling av konsesjonssaken. Fra Nordreisa kommune deltok Hilde Nyvoll, leder i Miljø-, plan- og utviklingsutvalget og Dag Funderud, Hanne Henriksen og Jan Arvid Johansen fra administrasjonen.

Det ble gjennomført felles møter og befaringer til Mollisfossen og Stuora Mollesjavre.

Kommunen ble etter befaringen gitt muligheten til å komme med en tilleggs høringsuttalelse.

NVE anbefalte at denne måtte være mer spisset.

Vurdering

Etter befaringen i september ble vi gitt mulighet til å komme med tilleggsuttalelse som de anbefalte måtte være mer spisset. Etter en ny gjennomgang av revisjonsdokumentene mener administrasjonen at reguleringen av Mollesjohka har hatt negativ innvirkning på den økologiske og fiskeribiologiske tilstanden både i Mollesjavre, Mollesjohka og Reisaelva. Imidlertid mener vi kunnskapsgrunnlaget er for dårlig for å kunne beskrive effekten av ulike avbøtende tiltak. Det påhviler konsesjonær ansvaret i å fremskaffe nødvendige kunnskaper som en del av et fullstendig og utfyllende revisjonsdokument. Dette må gjøres før en kan sette vilkår og komme med anbefalinger om avbøtende tiltak.

Saksprotokoll i Nordreisa kommunestyre - 20.04.2017

Vedtak:

Nordreisa kommune ber NVE om å vurdere om minstevannføring kan være aktuelt, vurdere om det er andre tiltak som kan forbedre miljøforholdene i Mollešjohka istedenfor eller i tillegg til minstevannføring, samt innføre moderne miljøvilkår.

Nordreisa kommunestyre ser at reguleringen av Stuora Mollesjavre har hatt konkrete og påvisbare virkninger for vannstanden i Mollesjohka og dermed i Reisaelva. Dette bekrefter også fagrapportene som ligger ved revisjonsdokumentet. Graden av påvirkning på natur og miljø framstilles som lave og til dels ubetydelige, men er like fullt til stede. Det hefter dermed ikke tvil om at Mollesjohka, Reisaelva og Reisadalen som sådan er berørt av den gjennomførte reguleringen, men at omfanget er lite eller til dels usikkert eller ikke påvist. Kommunen vil derfor kreve tiltak som styrker kunnskapsgrunnlaget og den langsiktige forvaltningen av områdene.

Fagrapportene sier at det foreligger usikkert materiale (status naturtilstand) fra tiden før utbygging i 1967. Dermed er det en viss grad av usikkerhet knyttet til en del av faktagrunnlaget som nå legges fram, fordi man mangler referanseverdier. Virkningene kan dermed være større enn det som antas nå og vi velger en «føre var» holdning som er i tråd med dagens miljøstrategier. 50 år etter utbygging har natur, miljø, klima og forvaltningsregimene endret seg og det nå er nødvendig med større miljøfokus enn på den tid. Effektkjøring og driftsrutiner på kraftverkene har også endret seg, og må sees i et nytt, oppdatert miljøperspektiv.

Nordreisa har store, verdifulle naturområder som kommunen ønsker å forvalte og utvikle best mulig for framtiden. Reisa nasjonalpark, Reisa fjorden nasjonale laksefjord og Reisaelva nasjonale laksevassdrag er tydelige naturverdier som er direkte berørte av den 50 år gamle reguleringen; landskapsmessig, hydrologisk og for naturmiljøet generelt. Villaksen er som biologisk art under press nasjonalt, og en langsiktig, hensynsfull forvaltning er særdeles viktig for å gi denne best mulig vilkår for vekst og utvikling i Reisa vassdraget i framtida. Det er fra konsesjonshaver sin side påpekt ingen tvil om at verneverdiene i Reisa nasjonalpark ville vært større hvis Mollešjohka ikke hadde vært utbygd.

Kommunen krever at følgende vilkår går inn i ny konsesjon:

Konsesjonshaver pålegges å bidra økonomisk til et miljøfond for Reisa vassdraget tilsvarende 10 mill kroner, som utbetales over 30 år og indeksreguleres fortløpende i denne konsesjonsperiode. Miljøfondet for Reisa vassdraget skal ha utelukkende ha som formål å bedre miljøtilstanden, øke kunnskap, kompetanse, interesse og bred verdiskaping omkring natur, miljø, fisk og landskap som er berørt av utbyggingen og gi mer presis og sikker kunnskap i neste konsesjonsperiode på 30 år. Villaksen skal ha et særlig fokus mht fondets arbeid og virke.

Miljøfondet skal bestå av medlemmer fra konsesjonshaver, kommunen, grunneier, elvelag, verneområdestyret for Reisa np. Nordreisa kommune administrerer opprettelsen av fondet og ser til at dets drift gjøres forsvarlig og i tråd med intensjonene. Endelig sammensetning av fondets styre gjøres av kommunen og konsesjonshaver i fellesskap og innstilles / vedtas som liknende kommunalt utvalg. Fondets vedtekter m.v. gjøres i tråd med intensjonene i dette vedtaket.

Fagrapportene slår fast at krav og tiltak til minste vannføring og / eller andre tekniske inngrep ikke har betydelig effekt for vassdraget. Derfor er det ikke hensiktsmessig å påføre konsesjonshaver slike kostnader og / eller tap av driftsinntekter nå. Det er langt mer ønskelig å fokusere på kunnskapsoppbygging, god naturforvaltning og på den måten hensynta allmennhetens interesser for naturverdier og opplevelser i framtida. På den måten kan det iverksettes målrettede og konkrete tiltak i neste periode.

Forholdet til opprusting og utvidelse (O/U) av eksisterende vannkraftanlegg er relevant å vurdere i sammenheng med økt kunnskap og kompetanseoppbygging i miljøfondets virkeperiode. Gjennom å vurdere muligheter for O/U prosjekter, vil man kunne finne løsninger som tilfører ny fornybar kraft samtidig som miljøforholdene kan bedres. Ved å hente nytt vann inn i bestående reguleringer fra tilliggende nedbørfelt kan en både sikre og øke en god bruk av vannressursen.

Saksprotokoll i Nordreisa miljø-, plan og utviklingsutvalg - 06.04.2017

Vedtak:

Nordreisa kommune ber NVE om å vurdere om minstevannføring kan være aktuelt, vurdere om det er andre tiltak som kan forbedre miljøforholdene i Mollesjohka istedenfor eller i tillegg til minstevannføring, samt innføre moderne miljøvilkår.

Saksopplysninger

Stuora Mollešjavri ble regulert som en del av vannkraftutbyggingen av Abojohka i Kvænangen kommune etter tillatelse gitt 15. mai 1964. I tillatelsen ble revisjonstiden satt til 50 år, og fra 2014 kunne det derfor fremmes krav om revisjon av konsesjonsvilkår slik at vilkårene til konsesjonen kan behandles på nytt av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). NVEs utgangspunkt for en revisjon vil være å bedre miljøforholdene i de berørte vassdragene. Nordreisa kommunestyre vedtok å fremme krav om revisjon i sak 6/14 den 20. mars 2014.

Vedtaket lød som følger:

Nordreisa kommune krever revisjon av konsesjonsvilkår etter vassdragsreguleringsloven § 10 nr 3, for overføringen fra Stuora Mollešjavri til Abbujokka, tas opp til revisjon. Krav fremmes med bakgrunn i ønske om å forbedre miljøtilstanden i Mollesjohka og Reisaelva som har vært skadelidende på grunn av reguleringen av Stuora Mollešjavri, samt de økonomiske vilkår som ligger til grunn for konsesjonen.

I vår utredning til vedtaket hadde vi tatt med de konsekvensene som Interessegruppa for tilbakeføring av Stuora Mollešjavri til Reisaelva, som ønsker å få tilbake vannføringen i Mollešjohka gjennom strengere miljøkrav til regulant, hadde påpekt. Disse punktene besvarer Kvænangen Kraftverk AS (KK) i sitt revisjonsdokument. Oppsummering av kravene og KKs svar kommer lengre ned.

NVE fattet den 11. mars 2016 vedtak om å åpne sak om revisjon av konsesjonsvilkår for reguleringene i Abojohkavassdraget og Njemenjaikujåkkavassdraget i Kvænangen og Nordreisa kommuner i Troms. Kvænangen Kraftverk har skrevet revisjonsdokument, og NVE har sendt dokumentet på høring.

Vedtaket lyser som følger:

Det skal gjennomføres en vilkårsrevisjon i medhold av vassdragsreguleringsloven.

Revisjonssaken gjelder vilkårene for følgende konsesjoner:

Kgl. res. av 15.05.1964: Tillatelse for A/S Kvænangen Kraftverk til erverv og regulering av Abbujåkka m.v. i Troms fylkes og til å ekspropriere fallrettigheter og grunn og rettigheter for øvrig.

Kgl. res. av 06.01.1967: Tillatelse for A/S Kvænangen Kraftverk til ytterligere regulering av Abbujåkka m.v.

Kgl. res. av 11.02.1972: Tillatelse for A/S Kvænangen Kraftverk til erverv av bruksrett og overføringer i forbindelse med utbygging av Småvatna kraftverk i Troms.

Konsesjonene er supplert med en planendring ved OEDs samtykke av 12.03.1981.

I sitt vedtak om å åpne sak om revisjon har NVE skrevet at:

Vi viser til at hovedformålet med en revisjon er å bedre miljø- og naturforholdene ved å avbøte ulemper og negative virkninger ved utbyggingen. Bestemmelser i konsesjonen om høyeste og laveste regulerte vannstand (HRV og LRV) samt overføringer kommer ikke inn under hva som

kan revideres. Revisjonen åpner imidlertid for å vurdere endring i blant annet manøvreringspraksis, minstevannslipp, biotopjusterende tiltak og utsetting av fisk.

...

Det er NVEs syn at det ved en vilkårsrevisjon skal legges vekt på miljøforbedrende tiltak. De miljømessige virkningene som er tatt opp i kravene påvirker allmenne interesser som ligger innenfor det som kan ivaretas gjennom konsesjonsvilkårene. Behovet for slike vilkår vurderes best gjennom en revisjonsprosess.

NVE registrerer at det i vannforvaltningsplanen for Troms, som er lagt fram for Regjeringen for endelig godkjenning, er anbefalt at det gjennomføres en revisjon av konsesjonsvilkår tilknyttet utbyggingene i Abojohkavassdraget og Njemenjaikujåkkavassdraget. Dette gjelder også overføringen fra Stuora Mollesjavri.

Når det gjelder krav knyttet til økonomiske vilkår (konsesjonsavgifter, konsesjonskraft og næringsfond) omfattes disse normalt ikke av en vilkårsrevisjon.

Når det gjelder de anførte forholdene tilknyttet grunnvannstanden langs Reisavassdraget mener NVE at dette gjelder privatrettslige forhold som må løses direkte mellom grunneierne og regulanten.

Hovedformålet med en revisjon er å bedre miljø- og naturforholdene ved å avbøte ulemper og negative virkninger ved utbyggingen. Dette må avveies mot formålet med konsesjonen, som er kraftproduksjon. Bestemmelser i konsesjonen om høyeste og laveste regulerte vannstand (HRV og LRV) samt overføringer kommer ikke inn under hva som kan revideres. Privatrettslige forhold omfattes ikke av en revisjon. Økonomiske vilkår som ikke kan knyttes direkte til miljøvilkår omfattes normalt sett heller ikke. Opprustning og utvidelse (O/U) av eksisterende anlegg er relevant å vurdere i en revisjon.

I Retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragsreguleringer (Olje- og energidepartementet, mai 2012) fremkommer det at Revisjonsadgangen er ment å innebære en modernisering eller ajourføring av konsesjonsvilkårene, blant annet når det gjelder miljø. Revisjonen skal også gi anledning til å oppheve vilkår som har vist seg urimelige, unødvendige eller uhensiktsmessige. Innholdsløse vilkår vil bli fjernet, for eksempel spesielle vilkår som knytter seg til selve anleggsperioden. Innenfor bestemte rammer kan revisjonen gi mulighet til å sette nye vilkår for å rette opp skader og ulemper for allmenne interesser som har oppstått som følge av reguleringene.

Kvæningen Kraftverk har blitt bygget over fem byggetrinn i årene 1964 til 2009. Det er bygget fire vannkraftverk i tilknytning vassdragene og det produseres årlig om lag 308 GWh. Vannressursen er meget godt regulert og er svært viktig for levering av effekt og vinterkraft til Finnmark og Nord-Troms.

Stuora Mollesjavri ble overført nordover til Ábojávri magasin i 1967 i forbindelse med første byggetrinn av Kvæningen Kraftverk. Det slippes ikke minstevannføring fra Stuora Mollesjavri i dag, og Mollesjohka (utløpselven) er derfor tørrlagt den øverste kilometeren. Første større sidebekk kommer inn etter ca 1 km, men elva har ingen god sammenhengende vannstreng før 5 km nedenfor Stuora Mollesjavri. Videre nedover Mollesjohka får elva etter hvert et betydelig restfelt. Ved målestasjonen Mollesfossen, som ligger ca 7 km oppstrøms fossen, er det i gjennomsnitt en restvannføring i dag på 76 % av den vannføringen en ville hatt uten fraføring av Stuora Mollesjavri. Det overførte vannet utgjør en middelvannføring på 1,3 m³/s, hvilket utgjør en produksjon i Kvæningen Kraftverk på ca 63 GWh.

Kvæningen Kraftverk AS (KK) har laget et revisjonsdokument som går igjennom og vurderer de krav som er fremsatt. Det er også utført flere undersøkelser og beregninger av eksterne firma for å vurdere dagens tilstand, samt se på virkning og konsekvens av foreslåtte tiltak.

Oppsummering av Kvæningen Kraftverk AS' vurdering av våre krav

Her følger en kortversjon av Kvænangen Kraftverk AS' vurdering av våre krav. Disse vurderingene er basert på faguttalelsene fra Ecofact, NINA/Ferskvannsbiologen og Sweco. Våre krav i kursiv.

Betydelig lavere vannstand i Mollešjohka. Den første kilometeren er tørrlagt.

Det bekreftes at den øverste kilometeren av Mollešjohka er tørrlagt. Fra Mollešluoppal øker vannføringen noe, men en god sammenhengende vannstreng er det ikke før ca. 5 km nedstrøms Stuora Mollešjavre

Overføringen av Stuora Mollešjavre til Ábojávri magasin utgjør en middelvannføring på 1,3 m³/s. Ved målestasjonen i Mollešjohka er det i dag en restvannføring på 76 % av den vannføringen en ville ha hatt uten fraføringen av vann fra Stuora Mollešjavre. Målestasjonen ligger ca. 7 km oppstrøms Mollešfossen. Gjennomsnittlig vannføring i selve fossen er på 78 %. *Sterk reduksjon (tap) av fiskebestandene i Mollešjohka.*

I Mollešjohka, oppstrøms fossen, er de øverste ca. 5,5 km uegnet for fiskevandring og som gyte- og oppvekstområde for fisk. I den resterende strekningen ned til Mollešfossen er forholdene gode.

Nedenfor fossen har redusert vannføring sannsynligvis medført redusert rekruttering og oppvekstvilkår for fisken i denne delen av elva. I de undersøkelsene som er gjort på tetthet av lakseunger har det vist seg at tettheten i Mollešjohka er god sammenliknet med både hovedelva og andre sideelver. En eventuell reduksjon av mengden lakseunger Mollešjohka er også vurdert til å ha liten total betydning for Reisavassdraget, da det kun er 800 meter av Mollešjohka som er tilgjengelig for anadrom laksefisk.

Økt drenering av vann fra terreng til Mollešjohka på grunn av lavere vannspeil i elva. En konsekvens av dette er at myrer tørker opp og påvirkes negativt.

Myrer dannes i hovedsak i områder der grunnvannet kommer til overflaten og er stabilt høyt. Mollešjohka har stort sett et svært bredt elveløp som er tilpasset store flommer og en vannstand som raskt kan endre seg. Dette er ikke forenelig med myrvegetasjon som krever stabilt fuktige miljø. Myrene i nærheten av elva har andre og mer stabile kilder til grunnvann. Det er derfor lite trolig at elva påvirker grunnvannsnivået nevneverdig så lenge det er noe vann i elva. I de øvre kilometerne der elva faktisk er helt tørr så er det derimot sannsynlig at grunnvannsspeilet stedvis har blitt senket. Nedenfor cirka 460 m.o.h. går elva i en bergkløft og har svært liten kontakt med grunnvannet.

Negativt for Reisa nasjonalpark, siden siste del av Mollešjohka nå ligger innenfor nasjonalparken.

Graden av urørthet er en faktor som vektlegges under vurdering av verneverdier. Inngrep som for eksempel kraftutbygging anses som negativt i forhold til verneformålet. Det er ingen tvil om at verneverdiene i Reisa nasjonalpark ville vært større hvis Mollešjohka ikke hadde vært utbygd. *Mollisfossen er en viktig turistattraksjon, og påvirkes også negativt ved det går mindre vann enn normalt i vassdraget.*

Fraføring av vann fra Stuora Mollešjávri har ført til at det renner mindre vann i Mollešfossen. En reduksjon på 16,4 % i nedbørsfelt gir en endring i den visuelle opplevelsen av fossen. KK har ikke inntrykk av at reguleringen oppleves som negativ for de fleste besøkende. For personer som er opptatt av uberørt natur og/eller kjenner Mollešjohkas historie er imidlertid utbyggingen negativ.

Lavere og mer ustabil vannstand i Reisaelva. Dette påvirker både fisk og ferdsel på elva.

Vannføringsreduksjonen er beregnet til å utgjøre 6 % på årsbasis i Reisaelva nedstrøms samløpet med Mollešjohka, men kan i perioder av året utgjøre opp mot 14 %. Den største prosentvise effekten inntreffer imidlertid i perioder med høye vannføringer i Reisaelva, og effekten avtar nedover elva.

Siden det aldri kommer noe vann fra feltet til Stuora Mollešjávri til Mollešjohka, kan vassdraget anses som et uregulert vassdrag med et redusert nedbørfelt. Det betyr at vannførings- og

vannstandsvariasjoner følger et naturlig mønster. Det er ikke noe som indikerer at vannstandsforholdene i Reisaelva skal ha blitt mer ustabile.

Det foreligger lite informasjon om fiskebestandene i Reisaelva fra tiden før reguleringsinngrepet (1967). Det foreligger fangststatistikk for voksen laks helt tilbake til 1880, men det er ingen trender i dette materialet som underbygger en negativ utvikling av laksebestanden etter reguleringsinngrepet. Ungfiskregistreringene viser at tetthetene av laksunger er om lag 10 ganger høyere nå (2005-2015) enn 15-35 år tilbake i tid. Basert på dagens kunnskapsstatus vurderes det som vanskelig å avdekke eventuelle regulerings effekter for fiskesamfunnet i Reisaelva, samt å isolere slike effekter fra andre naturlige eller menneskeskaptede variabler. Ferdsel på Reisaelva med elvebåt kan til tider være utfordrende på grunn av lav vannstand i elva, men dette gjelder oppstrøms samløpet med Mollešjohka, der elva stedvis endrer karakter og har brattere stryk. Fra noe ovenfor Mollešjohka og nedover er det lite problemer med fremkommelighet selv ved svært lav vannstand i elva.

Lavere grunnvannstand i Reisadalen. Private brønner måtte graves ½ til 1 meter dypere rett i etterkant av regulering.

Dette mener NVE at dette gjelder privatrettslige forhold som må løses direkte mellom grunneierne og regulanten, og dette kravet kommenteres ikke ytterligere av KK.

Reisavassdraget er et vernet vassdrag som påvirkes negativt av reguleringen.

Reisavassdraget ble vernet i 1986, med hovedformål å sikre vassdraget mot kraftutbygging.

Fraføring av vann fra Stuora Mollešjávri i 1964 resulterte i at Reisaelva mistet 1,8 % av sitt totale nedbørsfelt og ca. 6 % vannføringen ved samløpet Mollešjohka/Reisaelva. Med bakgrunn i det nevnte ovenfor vurderes fraføringen av vann fra Mollešjohka til å ha lite til ingen effekt på Reisavassdraget som vernet vassdrag.

Revisjon av økonomiske vilkår

NVE skriver at «Når det gjelder krav knyttet til økonomiske vilkår (konsesjonsavgifter, konsesjonskraft og næringsfond) omfattes disse normalt ikke av en vilkårsrevisjon.» KK kommenterer ikke kravet ytterligere.

Minstevannføring

Av fagrapportene fremkommer det at et pålegg om minstevannføring ikke vil ha noen merkbar effekt på vassdragsmiljøet i Mollešjohka og Reisaelva, og det vil heller ikke gi en synlig endring i Mollešfossen. Aktuell minstevannføring vil være 0,116 m³/s. Dette er den beregna 5-persentilen for området. Vannet fra en minstevannføring av denne størrelsesorden som slippes like nedenfor vannet vil bre seg utover og forsvinne mellom steinene og ned i sedimentene. Dette gjør at de ønskede effekter ikke oppnås. Oppsummert mener fagrapportene at slipp av minstevannføring vil ha ingen eller ubetydelig effekt på de ulike parameterne som ønskes forbedret. Tabell 10-1 i revisjonsdokumentet (side 61-62) gir en god oppsummering av faguttalelsene om effekten av minstevannføring.

Et pålegg om minstevannføring vil føre til et krafttap på ca. 5,5 GWh, primært vinterkraft. Det er vurdert slik at installasjon av et hevertanlegg vil være den beste løsningen, med lavest miljøkonsekvens, for slipp av vann fra Stuora Mollešjávri til Mollešjohka. Dette vil koste ca. 9,4 Mkr. Driftsutgifter kommer i tillegg.

KK's oppsummering

KK fraråder at det pålegges minstevannføring da krafttapet er betydelig og de oppnådde effektene er ubetydelige. Det er ikke sannsynliggjort noen positiv effekt av minstevannføring på strekningen. Kvæningen Kraftverk er tvert imot av den oppfatning at et pålegg om minstevannføring fra Stuora Mollešjávri til Mollešjohka i sum vil få negativ miljømessig konsekvens. Minstevannføring vil videre medføre redusert evne til å yte effektkjørt produksjon for å stabilisere nettet i Nord-Troms og Finnmark. Hensynet til opprettholdelse av kraftproduksjon og reguleringsevne skal som kjent veie tungt. Når det samtidig er på det rene at

minstevannføring kun vil gi ubetydelig (om ikke negativ) miljømessig gevinst, er det etter Kvænangen Kraftverks syn åpenbart at det ikke er grunnlag for et pålegg om minstevannføring fra Stuora Mollešjávri til Mollešjohka.

Interesseforeninga for Reisaelva

Saksbehandler har vært i kontakt med Jan Tørfoss i Interesseforeninga for Reisaelva og forespurt hva de syntes om forslagene. Vedlagt ligger brev fra han med kommentarer og brev som Nordreisa jeger og fisk sendte NVE i 2016.

Annet

Når høringen er over vil det bli foretatt en befaring i området, ev. også avholdt møte med kommunene. NVE skal etter dette gi sin innstilling til Olje- og energidepartementet.

Vurdering

Dersom et slipp av minstevannføring er så liten at effekten er som beskrevet i fagrapportene, og med store samfunnskostnader, vil dette tiltaket ha lite for seg. Nordreisa kommune savner imidlertid at det vurderes andre tiltak som kan bedre miljøforholdene, og som eventuelt kan kompensere for manglende minstevannføring. Nordreisa kommune vet det er mulig med flere miljøtiltak uten at det vil påvirke energiproduksjonen i stor grad.

Kan det for eksempel være et aktuelt tiltak for å bedre miljøforholdene i Mollešjohka å etablere terskler fra fiskeførende strekning i Mollešjohka og opp til Mollešluoppal, slik at lengden på fiskeførende strekning Mollešjohka ovenfor Mollešfossen kan økes?

Om minstevannføring på helårsbasis ikke er aktuelt. Kan det være aktuelt på slippe vann til Mollešjohka deler av året? Dersom dette er mulig er det ønske om økt vannføring i juli og august, samt litt økt vannføring i perioden november til april.

Kan det være aktuelt å etablere en form for sluser på tappetunellen slik at Mollešjávri i deler av året har sin naturlige vannstand og Mollešjohka sin naturlige vannføring? Eventuelt med et kraftverk ved Ábojávri for å kompensere for krafttapet.

Effektkjøring bør unngås da det har flere negative sider for miljøet. Kan det settes vilkår om dette?

Er det andre tiltak som kan være aktuelle?

Kort oppsummert består overføringen av Stuora Mollešjávri til Ábojávri av omkring 30 % av det totale nedbørfeltet til Kvænangen kraftverk, og står for en gjennomsnittlig årsproduksjon på ca. 63 GWh av totalt ca. 308 GWh for hele kraftverksanlegget. Stuora Mollešjávri er permanent senket med 5 m, og avløpet er (sammen med overført avløp fra Sarvvesjávri) i sin helhet overført til Ábojávris nedslagsfelt gjennom en 3300 m tappetunnel. Stuora Mollešjávri har naturlig avrenning til Mollešjohka. Overføringen har vært aktiv siden november 1967. Det er ingen stengeanordninger eller reguleringsmuligheter i tilknytning til overføringen. I etterkant av fraføringen av vann fra Stuora Mollešjávri er området blitt en del av varig verna vassdrag, og nedre del av Mollešjohka har blitt en del av Reisa nasjonalpark.

Kommunen fremmet krav om revisjon av konsesjonsvilkårene i 2014 som innbefattet flere punkter der vi mener at miljøet har blitt skadelidende som følge av reguleringen, samt krav om revisjon av økonomiske vilkår. Vårt krav er tolket slik av NVE og regulanten at det dreier seg om et ønske om minstevannføring til Mollešjohka. Etablering av minstevannføring har blitt vurdert av flere eksterne firma med kompetanse på fagfeltet og de konkluderer med at dette vil ha liten eller ingen ønsket effekt. Vi mener imidlertid at flere tiltak bør vurderes før endelig beslutning treffes og nye konsesjonsvilkår vedtas

Ethvert tiltak som kan forbedre miljøtilstanden i Mollešjohka vil også føre til bedre forhold i Reisaelva. Derfor vil Nordreisa kommune be NVE om å vurdere om minstevannføring kan være

aktuelt, vurdere om det er andre tiltak som kan forbedre miljøforholdene i Mollešjohka istedenfor eller i tillegg til minstevannføring, samt innføre moderne miljøvilkår